

Departament de Cultura
de la Generalitat de Catalunya

2884

La campanya per la normalització lingüística de Catalunya ~ 1982 ~

Direcció General de Política Lingüística
Servei de Normalització de l'ús oficial de la llengua catalana

La campanya per la normalització lingüística de Catalunya 1982

DEPARTAMENT DE CULTURA
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Barcelona

1983

INTRODUCCIÓ

Justificació de la Campanya

per Aina Moll, Directora General de Política Lingüística

Acabada la primera fase de la Campanya per la Normalització Lingüística de Catalunya, i en marxa ja una multitud d'accions de la segona fase, en què Ajuntaments i Generalitat de Catalunya col·laboren en la realització de programes de catalanització elaborats per les forces vives dels municipis (administració, entitats culturals i cíviques de tota mena, personalitats que hi treballen individualment), en funció de les necessitats i dels recursos materials i humans de cada lloc, ha semblat convenient de reunir en un llibre la documentació adient, que demostrï als catalans d'avui i als de demà, i també a la gent de fora de Catalunya, que el català és realment *cosa de tots*, i que entre tots hem emprès i esperem dur endavant les accions que ens permetin de recobrar-lo definitivament per a Catalunya i per a tots els seus ciutadans.

Juntament amb aquest material documental, ens ha semblat necessari de donar diverses explicacions sobre la campanya i el seu desenvolupament, responent a una sèrie de preguntes que ens han estat formulades, de manera directa o indirecta i des de molt diverses instàncies, però amb el comú denominador de no ésser plantejades des de posicions obstaculitzadores, sinó amb un evident esperit constructiu, dictades per la preocupació davant la possibilitat d'obtenir un resultat negatiu o molt feble, per culpa d'una campanya inoportuna o mal enfocada.

Per què una Campanya per la Normalització Lingüística?

El Govern de la Generalitat va ser conscient des del primer moment de la necessitat i la urgència d'una acció de sensibilització col·lectiva sobre la nostra problemàtica sociolingüística, capaç d'aconseguir l'adhesió explícita dels ciutadans a la seva solució, amb acceptació dels esforços i sacrificis que caldrà fer, tant a nivell individual com col·lectiu, per aconseguir-la; per això hi dedicà una partida important del pressupost de Cultura, i la seva iniciativa fou en general molt ben rebuda, a tots els nivells.

De tant en tant, però, algunes veus s'alçaven per manifestar un dubte sobre la necessitat de la campanya, al·legant dos arguments de pes, que mereixen ser comentats:

1. «¿Per què una campanya per la normalització, si ja tenim la Constitució i l'Estatut, que en els respectius articles tercers estableixen un ordenament lingüístic clar? Si el català és la llengua pròpia de Catalunya i la seva llengua oficial al costat del castellà, sobren campanyes per la normalització: el que cal és normalitzar realment la situació, amb les corresponents disposicions preses des del poder. No cal demanar a la gent que accepti unes disposicions constitucionals i estatutàries que són d'estricta justícia i que els catalans hem reivindicat durant tants anys».

No hi ha dubte que els qui argumenten així tenen molta raó. Però un procés de normalització com el que ens proposem de seguir topa amb enormes dificultats objectives que el poden fer fracassar si no té el suport constant i voluntarista del poble que el protagonitza. De fet, és la primera vegada que s'intenta aconseguir que una llengua llargament oprimida recobri el lloc que li correspon dins la seva comunitat sense bandejar la que l'ha oprimida, sinó en coexistència oficial amb ella, i molta gent –dins i fora de Catalunya– dubta que l'intent pugui reeixir.

La situació legal canvia instantàniament el dia que una llei entra en vigor. Però la llei és lletra morta si no és posada realment en pràctica; i quan es tracta d'una llei que regula l'ús dels instruments de comunicació d'una col·lectivitat, no és possible de posar-la en pràctica si la col·lectivitat en qüestió no l'accepta i l'assumeix.

No oblidem que ja teníem la Constitució i l'Estatut quan un desgraciat «manifesto» s'alçà contra la normalització. Si no la posà en perill, fou només perquè la ferma resposta del poble català en demostrà la inconsistència; però el ressò que obtingué en els mitjans de comunicació de fora de Catalunya perjudicà sens dubte la imatge de la comunitat catalana davant la resta d'Espanya, i per qui ho mirés de lluny i amb desconfiança, les signatures i declaracions contra el «manifesto» podien semblar representatives d'una part només, encara que fos important, de la població catalana.

Era, doncs, essencial poder disposar d'una documentació que expressés formalment l'adhesió dels catalans, independentment de la ideologia i de la procedència geogràfica i lingüística de cadascú, a la tasca de recobriment de la llengua nacional de Catalunya. Ara que podem presentar les Actes dels Plens dels Ajuntaments catalans en què els representants de la pràctica totalitat de la població de Catalunya donen suport explícit a la normalització lingüística, es manifesten disposats a treballar-hi i creen per a fer-ho comissions on totes les ideologies i tota mena de grups cívics i culturals són representats, ja no és possible deformar amb un document parcial la voluntat unànime del poble català, i el Govern de l'Estat i els mitjans de comunicació forans poden estar tranquils que afavorir la normalització lingüística de Catalunya no és fer el joc a un partit o a un grup lingüístic determinat, sinó satisfer una justíssima reivindicació de tots els catalans. I quan es produeixin conflictes –que se'n produiran, perquè en aquesta etapa de transició la tasca és certament difícil–, els poders públics sabran que no es tracta de prendre posició en favor dels uns i contra els altres, sinó de cercar conjuntament una solució per a tots.

2. «¿Per què una campanya per la normalització, si el recobriment del català ha estat motiu prioritari de preocupació de tots els partits polítics, i si els Ajuntaments democràtics des del primer moment de llur actuació han iniciat la tasca de recatalanització del país (sense comptar la llarga lluita per la llengua, realitzada durant el franquisme per gent de totes les ideologies)?»

També aquest argument és ple de veritat: durant la dictadura, molts catalans de tota la gamma ideològica saberen lluitar junts per la nostra cultura, i en arribar la democràcia tots s'han mantingut fidels a aquesta reivindicació: per això és assumida per tots els partits de Catalunya i els nous Ajuntaments, independentment de la ideologia dominant en cada corporació, hi han treballat, amb més o menys intensitat des del primer dia. És a dir que en realitat *la campanya per la normalització ja estava en marxa abans de la crida de la Generalitat.*

Però per això mateix val la pena de coordinar tots aquests esforços en una «campanya única que és la campanya de tots», perquè així el testimoni col·lectiu es fa més evident, i per la coordinació es poden aconseguir amb els mateixos mitjans uns resultats molt més satisfactoris. Pensem, per exemple, en la gran quantitat de cursos de català per a adults que es feien a tot arreu, i que en la majoria dels casos es repetien indefinidament, sense una gradació dels coneixements: amb la coordinació de la gent que s'hi dedicava –institucions i ensenyants–, i mitjançant la programació dels nivells d'aprenentatge i la xarxa de cursos que s'ha creat aplicant aquests nivells, s'ha aconseguit una millora espectacular del rendiment de l'ensenyament als adults, que sens dubte augmentarà encara considerablement. De la mateixa manera, el repartiment de tasques en l'elaboració de vocabularis, la producció de material didàctic o publicitari, etc., evitarà la inútil concentració d'esforços en un mateix objectiu i assegurarà que el treball de cada grup sigui aprofitat també per tots els altres.

Per què la Campanya ara?

Una altra pregunta que ens ha estat feta, i que val la pena contestar: ¿Per què s'inicià la campanya sense esperar la promulgació de la llei del Parlament de Catalunya que ha de regular l'ús lingüístic entre nosaltres?

No cal dir que des del primer moment la campanya va ser pensada per crear un clima que afavorís l'acceptació popular de la llei. Ara bé, la tramitació d'una llei tan important com aquesta és necessàriament laboriosa –de fet, ha durat més de dos anys–, i no era gens recomanable un període d'inactivitat total en aquest camp: el Govern de la Generalitat no ha dictat sinó un mínim de disposicions inajornables (referents a l'ús del català en els seus propis Departaments i en els organismes que en depenen, o a l'ensenyament lingüístic a les escoles i instituts), i el Consell Executiu ha marcat una línia de política lingüística amb diverses Declaracions en moments crítics, però ha esperat la llei del Parlament per dictar disposicions vinculants. En canvi, considerarà inajornable iniciar una campanya de sensibilització que despertés en l'opinió pública la consciència de la nostra problemàtica lingüística i la necessitat de resoldre-la.

Així, la campanya s'orientà exclusivament a l'explicació d'aquesta problemàtica, a partir del marc lingüístic establert per la Constitució i l'Estatut –que, naturalment, la llei del Parlament havia de respectar i desplegar–, i a demanar el bandejament de les pautes de conducta lingüística diglòssica vigents des de tants anys: abandó del català davant algú que parla castellà, encara que ens entengui, o per adreçar-nos a qualsevol servei públic o fins i tot a un desconegut, per part dels catalanoparlants; i per part dels ciutadans de llengua castellana, inhibició de l'ús del català per por de cometre faltes –actitud derivada del fet que el català, «llengua B», no és *necessari*, i per tant el fet d'ignorar-lo no té importància, mentre que pretendre mostrar un coneixement innecessari que no es domina prou resulta «ridícul»–. Es tractava d'establir una nova pauta de conducta lingüística, segons la qual no és descortesia contestar en català a qui ens parla en castellà, en la mateixa mesura que no ho és contestar en castellà a qui ens parla en català, i és millor parlar malament el català que no parlar-lo de cap manera. En funció d'aquesta nova pauta, es recomanava la pràctica de la conversa bilingüe (en què cada interlocutor parla la seva llengua), com a primera passa cap a la normalització. Aquesta pràctica generalitzada representaria un augment importantíssim de la presència del català en la relació social –pública i privada– a Catalunya, deixant reduïda la «necessitat» de parlar castellà als casos en què l'interlocutor no entén el català, que són molt pocs (mentre que abans la sola presència d'un castellanoparlant que entenia el català en un grup nombrós, ja determinava que tot el grup parlés castellà), i serviria d'encoratjament als castellanoparlants a «llançar-se» a parlar el català de manera espontània, sense coaccions.

El resultat de la campanya fins ara és molt més positiu quant al primer objectiu que pel que

fa al segon: l'adhesió dels Ajuntaments, que representen més del 98 % de la població total de Catalunya, es pot considerar unànime, mentre que, tot i que es noten grans progressos en la pràctica de la conversa bilingüe, i fins i tot en els intents –sempre força reeixits– de parlar català per part dels castellanoparlants, encara són majoria els qui segueixen, conscientment o no, l'antiga pauta diglòssica i amb la seva «cortesia» mantenen marginada de la llengua de Catalunya molta gent que la voldria aprendre i practicar.

Això vol dir que el canvi en aquest aspecte és difícil. Però els progressos obtinguts, i sobretot el coneixement de la nostra realitat sociolingüística, han contribuït sens dubte a preparar la població de Catalunya per a l'acceptació de la llei de normalització. Un cop promulgada aquesta, la part explicativa de la campanya es dedicarà íntegrament a difondre'n la lletra i fer-ne comprendre l'esperit. D'altra banda, promulgant-se després de l'adhesió explícita del poble a la normalització, la llei no podrà ser vista de cap manera com una imposició sinó com la formulació legal, feta pels representants del poble, d'una reivindicació molt sentida de tot el cos social.

Per què *aquesta* Campanya?

Una campanya, naturalment, pot fer-se de moltes maneres. I molta gent s'ha preguntat –i fins i tot m'ho preguntà directament algun Diputat, quan vaig tenir l'honor de ser escoltada per la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya– si aquesta campanya no podia haver-se fet molt millor, tant en l'aspecte de difusió popular («per què la Norma?», «per què aquest dibuixant i no un altre?», «per què aquest lema?», «per què aquestes *tires de la Norma?*...») com pel que fa a l'actuació de la Generalitat («es tractava només d'aconseguir una adhesió protocol·lària dels Ajuntaments, sense una posterior acció efectiva, o de recatalanitzar realment el país?», «¿la Generalitat es limitava a una acció publicitària d'adhesius i historietes i esperava que fossin els Ajuntaments els qui fessin de veritat la tasca, o feia alguna cosa més?», etc.).

Naturalment, em guardaré molt de pretendre que la campanya realitzada hagi estat «la millor campanya» que es podia fer. Ben al contrari, estic convençuda que hauria pogut fer-se millor –sobretot si no l'haguéssim feta amb les presses que no vàrem poder (o no vàrem saber) evitar i que foren degudes a diverses circumstàncies que seria llarg d'explicar però que sens dubte els lectors intueixen–. Però sí que vull fer dues consideracions que són de justícia i que em semblen importants:

1. La campanya va ser concebuda i portada a terme com una tasca col·lectiva, en la qual el Departament de Cultura actuaria de promotor i de coordinador, però que estaria oberta a col·laboració de tots els qui volguessin participar-hi.

Des del primer moment distingirem entre una fase inicial d'explicació i de captació d'adhesions, i una altra de programes concrets d'actuació. Ens va semblar que per a la segona fase el protagonisme corresponia per dret propi als Ajuntaments, ja que la programació d'activitats havia de fer-se en funció de les possibilitats i les necessitats de cada lloc, mentre que la primera fase havia de tenir un caràcter general, car la complicada problemàtica de la situació havia d'explicar-se per igual a tots els ciutadans de Catalunya, per tal que fos assumida per tots en la seva real complexitat. Per a la realització d'aquesta primera fase, que havia de ser conduïda des de la Generalitat, es creà el Secretariat de la Campanya, el qual actuà en la forma que es descriu en la memòria que constitueix la Part I del present llibre, i que comptà amb valuosos assessoraments i col·laboracions procedents de gent d'ideologia, formació i activitats molt diverses. En tot moment el Secretariat estigué obert a les iniciatives, crítiques i suggeriments que li foren adreçats.

2. Les crítiques negatives que s'han fet sobre la campanya feien referència exclusivament a la forma en què es dugué a terme: qüestions de llengua, interrogants sobre el valor dels dibuix-

xos o l'eficàcia de les historietes, etc. El missatge de la campanya, en canvi, no provocà ni una sola reacció de recel, i menys encara de rebuig. Això demostra que l'adhesió formal dels Ajuntaments responia efectivament a una autèntica adhesió ciutadana —expressada també, d'altra banda, pel bon tractament que rebé a la premsa i per les adhesions d'entitats cíviques i culturals de tota mena, i fins i tot de caràcter individual, que ens arribaren en gran abundància.

Voldria, tanmateix, donar una explicació sobre les qüestions plantejades en els interrogants que he reproduït més amunt:

El nom i el lema de la campanya

a) En primer lloc, el nom mateix de *campanya* ha semblat inadequat a alguns que l'haurien considerat encertat per designar el que nosaltres anomenem «primera fase» de la campanya —que era una acció intensa i de poca durada—, però no per a una tasca que evidentment ha de durar anys. Això ho tinguérem en compte, efectivament, en el plantejament general de la campanya, però ens va semblar que calia presentar amb una única denominació tota la tasca de normalització (que efectivament ha de durar anys), per evitar el perill —que només en part hem aconseguit d'eludir— que un cop acabada la fase d'intensa activitat publicitària i recollides les adhesions, i per tant acabada la «campanya», es produís una sensació de «ja està fet» i calgués llançar una nova «campanya» per a programar altres activitats. D'altra banda, el sentit d'acció intensa i de voluntat de lluita —ben pacífica en aquest cas— que enclou el nom «campanya» convenia perfectament a la totalitat de la tasca normalitzadora, per llarga que sigui, i ens sembla important de remarcar-ho.

b) *¿Per què per la normalització i no per a la normalització, com propugnaven alguns crítics?*

Realment, qualsevol de les dues formes podia haver estat adoptada, car la primera indica causa i la segona finalitat, i sovint cal filar prim per fer la tria entre les dues formes d'expressió. Però ens interessava no limitar-nos a expressar la finalitat que perseguíem, sinó presentar-la com a causa de la nostra acció; «*per la normalització*» equival a «*en defensa de*» o «*per causa de la normalització*», i ens sembla més adequat que «*per a la normalització*», de la mateixa manera que és més adequat *treballar* (o *patir*, o *lluitar*) *per la pàtria, per la glòria, per Déu*, etc., que *per a la pàtria, per a la glòria, per a Déu*.

c) *¿Per què per la normalització lingüística de Catalunya, i no per la normalització del català?*

Aquesta pregunta ha estat feta des de dos punts de vista diferents: d'una banda, per gent que considerava que parlant de «normalització lingüística» disfressem una mica que el que cal normalitzar realment és el català, perquè el castellà ja està ben prou normalitzat. D'altra banda, per gent que insinuava que amb aquest títol disfressem el veritable caràcter de la nostra actuació, que és d'ajuda al català exclusivament.

Ens sembla que és evident per a tothom que quan es parla de «normalitzar», és a dir, de *fer normal* una cosa o una situació, és que la cosa o la situació en qüestió és anormal; i que en el cas de les dues llengües que conviuen a Catalunya la que està en situació anormal és el català. Per tant, *normalització lingüística de Catalunya* vol dir essencialment normalització del català.

Però l'objectiu de la campanya no és només normalitzar l'ús del català, sinó fer que sigui *normal* en la pràctica allò que estableix l'Estatut de Catalunya: que el català és la llengua pròpia de Catalunya, i que el català i el castellà hi són oficials. És a dir: que cada ciutadà té el dret d'expressar-se en aquella de les dues llengües que considera «la seva» sense que ningú pugui imposar-li l'ús de l'altra; que tots els qui presten serveis públics han de conèixer bé les dues llengües per poder atendre bé cada ciutadà o cada client en la llengua que ell vulgui; que tots els qui viuen i treballen a Catalunya han de tenir un coneixement suficient de les

dues llengües per poder exercir la seva activitat, tant en el pla personal com en el professional, en qualsevol de les dues; etc. Tot això és molt més ampli, i més respectuós dels drets individuals de cadascú, que la simple *normalització del català*, i no redueix ni una mica el dret del català a l'ús generalitzat com a llengua pròpia de Catalunya, ni el deure de l'Administració (autonòmica o estatal) d'afavorir la satisfacció d'aquest dret. Per això ens ha semblat que la denominació de *normalització lingüística de Catalunya* era preferible a *normalització del català*.

d) ¿Per què «El català, cosa de tots» i no «de tothom»?

També en aquest cas hauríem pogut triar la fórmula propugnada pels qui fan l'objecció, i hauríem tingut una expressió ben correcta en català. Però, també després de pensar-hi, ens decantàrem conscientment per la que ha estat divulgada.

Consultem els diccionaris:

Tothom. *pron.* Tota la gent. *Tothom ho sap.*

Tots (*usat pronominalment*) Totes les persones de què es tracta. *Tu parlaràs per tots.*
Tots hem de morir un dia o altre.

Fixem-nos que es podria dir *tothom ha de morir un dia o altre*, i tindria exactament el mateix significat que *tots hem de morir*. Si un locutor tria de dir *tots hem de morir* és perquè ell s'inclou entre «les persones de què es tracta». *Tothom ha de morir* (amb una tercera persona, en lloc de la primera) resulta més distant: és tan general, que sembla que no inclou el qui parla. Per la mateixa raó, en el cas del primer exemple, *Tothom ho sap* i *tots ho sabem* en realitat vol dir el mateix, però la tria d'una fórmula o l'altra respon a la posició subjectiva del qui parla. I en el cas de *Tu parlaràs per tots*, la substitució de *tots* per *tothom* seria en la majoria dels casos inadequada: «tothom» té un significat massa general per ser emprat quan «les persones de què es tracta» són en nombre reduït o clarament determinat.

Si algú ens pregunta si el català és cosa dels autòctons o dels vinguts de fora, dels de dretes o dels d'esquerres, dels joves o dels vells, etc., la resposta apropiada en tots els casos és «de tots» més que no «de tothom». I quan vaig explicar a Salamanca que «el catalán es cosa de todos, y por lo tanto también de los salmantinos», estic segura que s'hi van sentir més implicats que si els hagués dit que era «cosa de todo el mundo». (Per cert, aquesta és una veritat que no ens hem de cansar de repetir: la gent –catalans inclosos– té massa tendència a considerar que el català és només cosa dels catalans –i alguns fins i tot pensen que només dels catalans que parlen català–, i hem de ser ben conscients que la resta dels espanyols, i per tant també l'Administració central, tenen una responsabilitat important en el recobriment de la llengua de Catalunya. Els salmantins que m'escoltaven aquell dia mostraren sorpresa en sentir la meua afirmació, però immediatament hi assentiren.)

D'altra banda, «cosa de tots» també és molt adequat com a lema; en primer lloc, perquè permet moltes variacions («el català, feina de tots» fou el lema de la campanya específica de Girona, iniciada abans de la general; i així es pot anar dient que és *responsabilitat*, *patrimoni*, *llengua*, etc. de tots), i en segon lloc perquè *ésser cosa d'algú* té aquest doble valor de «propietat» i de «responsabilitat» que precisament volíem destacar en la campanya: que el català no és propietat ni patrimoni de cap grup, sinó de tots, i que a tots ens pertoca de treballar i esforçar-nos pel seu recobriment.

La Norma

El personatge de «la Norma» ha estat l'aspecte més discutit de la campanya. Hi ha hagut opinions per a tots els gustos, que si s'haguessin de traduir en qualificacions escolars, van des del 0 al 10, passant per totes les notes intermèdies.

És curiós que les posicions són individuals, que no s'agrupen segons l'edat, ni la ideologia, ni la llengua ni l'activitat professional dels opinants. Mentre una personalitat destacadíssima d'un partit d'esquerres qualificava la Norma de ridícula, una personalitat igualment destaca-

da d'un sindicat obrer em recomanava que la mantingués indefinidament, perquè segurament podria «mitificar-se» com a personatge característic de l'època. Mentre una personalitat intel·lectual i política de molt de pes considerava lamentables els dibuixos de la Norma, recordant amb nostàlgia els que feia la Lola Anglada, una altra personalitat de nivell semblant s'escandalitzava d'aquesta opinió i trobava que els dibuixos de l'Esquerrà són molt més adients per a la Catalunya d'avui. Hi ha hagut professors de gran prestigi que s'han entusiasmat amb el vídeo de la Norma, i d'altres que l'han considerat impresentable. Tothom ha trobat que el seu missatge era presentat de manera molt ingènua, però als uns aquesta ingenuïtat els semblava encisadora i als altres risible. I entremig d'aquestes posicions extremes, tota la gamma de matisos intermedis.

Aquest sol fet demostra que el personatge ha causat impacte en la societat catalana. Per si en quedava algun dubte, ho comprovarem el dia de Sant Jordi, l'únic dia que la nena que representava la Norma en el vídeo i era caricaturitzada a les tires va sortir al carrer: a tot arreu era reconeguda instantàniament i acollida amb simpatia, especialment pels infants. D'altra banda ens han arribat una sèrie d'anècdotes que demostren la influència del personatge sobre les criatures, i piles de treballs infantils –dibuixos, redaccions, fotografies de festes escolars centrades en la Norma– que evidencien fins a quin punt molts mestres se n'han sabut servir per transmetre als seus alumnes, de forma planera i aprofitant el personatge de ficció, el missatge profund de la campanya.

Val a dir que la Norma no formava part del projecte inicial de la campanya, i que la seva creació ens va venir «imposada» un cop constituït el Secretariat de què es parla en la memòria, per la dificultat de transmetre al gran públic, de manera fàcil i entenedora, la nostra problemàtica sociolingüística i la manera de resoldre-la. Després de molt pensar-hi, se'ns va fer evident que calia dir coses «impertinents» (que resultaven difícils de dir dins un missatge institucional) sobre actituds molt diverses, i que calia que fossin dites de manera clara i que no resultés ofensiva per ningú. Llavors pensàrem en un personatge infantil, perquè els infants sovint diuen impertinències que són veritats com a punys, i que són rebudes sense ofensa perquè són ells que les diuen. El sistema d'histories gràfiques reproduïdes en els diaris i d'escenes curtes filmades en vídeo permetia de presentar de manera molt esquemàtica els diversos aspectes de la situació.

Les tires imaginades per Tísner i dibuixades per l'Esquerrà eren sotmeses a crítica de tots els qui formaven el Secretariat –i d'alguns altres «crítics» que hi col·laboraven esporàdicament i generósament–, de manera que les ingenuïtats que sortien als diaris portaven el vist-i-plau majoritari i sovint unànime d'un grup de gent força diferent.

El contingut de les historietes era molt divers (les reproduïm a les pàgines 201 a 205): explicació de la tasca de la Norma i al·lusions al desenvolupament de la campanya (per exemple les tires núm. 1, 2, 13, 17); presentació d'actituds lingüístiques (núm. 5, 11, 14, 22, etc.); barbarismes que es cometien parlant en català (núm. 8, 9, 12) o en castellà (núm. 7, 16); encoratjament a emprar el català amb tothom (núm. 10) o a fer l'esforç necessari per a aprendre'l (núm. 20, 24), etc.

No cal dir que de vegades una mateixa historieta conté dos d'aquests elements, o més. Permeteu-me comentar la núm. 7, que considerada superficialment pot semblar una badada del guionista; és una conversa entre la Norma i una amiga que parla en castellà:

- *¡Mira, Norma, cómo se ven los pescados!*
- *No en diguis pescados, dona, són peces.*
- *Peces y pescados es lo mismo.*
- *Per a tu potser sí... però per als peixos té una importància tremenda!*

Sota l'aparença d'una broma insubstancial hi trobem dues denúncies: a) la nena que parla castellà és de família catalana: si no, no confondria «peces» i «pescados»; b) parlar en caste-

llà als fills, en les famílies de llengua catalana, no garanteix que aquests el parlaran bé, sinó que tot sovint determina que el parlin malament de manera incorregible;

i dos exemples d'actuació positiva:

a) la Norma parla català amb l'amiga castellanoparlant (que és el que propugna la campanya com a objectiu primer que cal aconseguir);

b) la Norma corregeix els barbarismes que es cometen en castellà, igual que els que es cometen en català (si generalitzem aquesta actuació, d'aquí quinze anys els ciutadans de Catalunya parlaran no sols el català sinó també el castellà molt millor que els d'ara).

Crec sincerament que la gent de Catalunya (autòctona i immigrada) ha sabut captar el contingut del missatge de la Norma, i que això explica la seva gran popularitat, manifestada tant en les crítiques contraposades que he citat com en l'al·lusió jocosa d'en Pau Riba en un moment del seu «Roc Sens-kà», o en l'aprofitament que n'han fet diversos humoristes a la premsa –especialment les reiterades caricatures satíriques de «Cul de Sac».

Per què la Campanya *així*?

Ja he dit que el Departament de Cultura de la Generalitat era ben conscient, en llançar la crida de la campanya, que no convocava els catalans a emprendre una acció de defensa i promoció del català –que ja feia temps que es realitzava–, sinó a expressar solemnement la seva voluntat de dur-la a bon terme, i a coordinar i potenciar els esforços que s'hi dedicaven, i que per això l'encaminà per la via dels Ajuntaments, com a institució administrativa propera al poble i amb una ampla gamma de representació popular.

Al meu entendre, no ens equivocàrem. És veritat que aquesta via presentava obstacles inicials considerables: l'acord de ple exigia debat previ; la constitució de comissions de normalització havia d'anar precedida d'una crida de l'Ajuntament a les forces cíviques i culturals, i l'establiment d'un programa demana sovint reunions nombroses, tempteigs i gestions diverses; hi ha dificultats pressupostàries –en la quantia de les disponibilitats i pel que fa al temps en què se'n pot disposar – etc. Tot això explica la desproporció entre el nombre de municipis adherits (i la diligència amb què tots ells distribuïren el material publicitari i de divulgació proporcionat per la Direcció General de Política Lingüística) i el nombre reduït dels qui realitzaren una campanya pròpia simultàniament amb la primera fase general de la campanya, i també dels qui a hores d'ara tenen establert conveni amb la Generalitat per dur a terme una tasca concreta, programada per a la segona fase.

Però crec que tots els qui hi hem treballat estem d'acord que hem viscut una experiència extraordinàriament enriquidora, i que durant aquest any i mig hem anat semblant i cultivant una tasca de normalització de la qual esperem fruits abundosos –una part dels quals us oferim ja en aquest llibre.

En primer lloc, no hi ha dubte que la crida inicial despertà un interès no mancat d'una certa prevenció: molta gent es preguntava –alguns m'ho han preguntat directament– si no es tractava d'una acció sorollosa destinada a recaptar adhesions i exhibir-les triomfalment, però molt minsa de contingut: no sols perquè els recursos que s'hi destinaven eren limitats, sinó perquè es carregava damunt els Ajuntaments i entitats la responsabilitat de l'organització de les accions concretes de cada municipi. Aquest recel es podia endevinar en el redactat d'algunes Actes de Plens d'Ajuntaments que feien constar que l'adhesió expressada en l'acord no era purament protocol·lària i que havia de traduir-se en accions concretes. Un Alcalde ho expressà francament, en un acte públic del qual compartíem la presidència, tot afegint la seva satisfacció de poder constatar que l'acord pres després de llargues deliberacions havia estat encertat, i la seva esperança en el fruit d'una campanya empresa conjuntament per les dues institucions amb el suport de la població.

No cal dir que comparteixo la satisfacció i l'esperança d'aquest Alcalde, i crec que puc dir que les comparteixen també molts altres membres de l'administració i de la ciutadania catalanes que han treballat amb il·lusió en aquesta campanya de tots. Només aquest redescobriments del goig de la feina solidària per un ideal comú, ja és un fruit inestimable de la campanya.

Vençuts ara els obstacles inicials, i en marxa ja importants accions de normalització, mentre moltes comissions es troben en tràmit avançat d'organització o de planificació d'altres programes, és d'esperar que durant l'any 1983, que s'obre amb la perspectiva d'una llei de normalització redactada amb un amplíssim consens parlamentari, podrem avançar amb pas ferm i a bon ritme cap a una situació de normalitat sociolingüística en què la llengua pròpia de Catalunya no sigui sentida com a element de discriminació per ningú, sinó com el més ferm llaç d'unió de tots els qui viuen i treballen a Catalunya.